

Forfatter: Hjortø, Knud

Titel: Udrag fra To verdener (Danske Klassikere)

Citation: Hjortø, Knud: "To verdener", i Hjortø, Knud: *To verdener*, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2008, s. 165. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hjort_18-shoot-idm140047356870704/facsimile.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: To verdener

Form, stil

Trods sin udtalte psykologiske indsigt, sit blik for sindets subtile nuancer og sin evne til at gengive menneskelige situationer med de spændinger, der kan opstå mellem gemytterne, er Hjortø aldrig blevet meget læst. Det skyldes måske, at han lægger mindre vægt på fortællingens, historiens dynamik end på filosofisk-psykologiske overvejelser og på nærbilleder af psykiske tilstande – som han til gengæld arbejder minutiøst og energisk med. Hjortø kan skabe stærkt ladede scener, hvor personernes sindstilstand forstærkes af de omgivende visuelle påvirkninger; især naturindtryk omformes, så de bliver udtryk for personens mentale situation – en form, der kan kaldes ekspressionistisk, oftest med voldsomme former og farver, der kan minde om malere som Emil Nolde (1867-1956) og J.F. Willumsen (1863-1958). Med stærkest og uhyggeligst magi gennemføres metoden i *Hans Råskov*, især i en scene, hvor den halv-voksne dreng rammes af en psykotisk tilstand, forstærket af månen, der »stod som en ildebrand over rygningen af den søndre længe« (s. 41). Senere, da den højfebrile tilstand klinger af, betragter Hans igen »månen, der hang lavt på den vestlige himmel, rødgul, forbrændt og øde, en død, kold ting ligesom et brandsted, der svier fantasien med forestillingen om den ild, der har været« (s. 43). I *To verdener* er det Helga, der på sine ensomme vandringer mærker, hvordan den skabende energi vokser ved synsindtrykkene og udfordres af dem. Især afmales det i detaljer, hvordan farver virker fysisk-psykisk på hende: »De røde teglstenstage, der i det fugtige vær havde fået en hedere farvetone, virkede på hende som en smertelig rystelse, der opløste noget af tyngslen i hendes sind« (s. 76-77), hedder det et sted, hvor hun forud har været forstemt og følt sig klaustrofobiramt af sin velordnede tosomhedsidyl med den fornuftige kæreste. Senere, under indflydelse af efterårsskoven, af dens farvevirvar og af forfaldets vilde og rene tragik, befries sindet helt:

Længere ovre lå skoven og spejlede sin barbariske pragt i vandet. Som en flok sigøjnerkællinger, der har ladet deres fantasi fråse i brogede klude, som de har hængt på sig (...) sådan stod træerne nu (...) i farver, der ikke var skønsomt sammenstemte,